

ANYÁK HETILAPJA

SZERKESZTI

VAGHOTT SÁNDORNÉ.

Előfizetési díj:

Postai úton vagy Budapesten házhoz hordatva

Évnyegyedre (ápril, maj, juni) 1 ft. 50 kr.

Három évfolyamra (ápril—december) 4 » 50 »

Az előfizetési pénznek

a kiadó-hivatalhoz

(Pest egyetem-utca 4. sz.) bérmentve intézendők.

Á l s z e m é r e m.

Beszély.

Kempelen Győzötől

I.

A háza nagyszerű gyászától két megtört lelkű nő szívéhez,—Magyarország nagy halottai ravatalától két keservben uszó özvegyhez vezetem olvasónóimet.

Az újvilágutca valamelyik háza előtt alig öt éve két halottas szekér állt.

Egyiken meglátszik, hogy dúsgazdag ember földi maradványát fogja szállítani oda, honnét nincsen visszatérés a síralom színhelyére; az eléje fogott hat ló, a halottas szolgák ünnepélyesen szomorú öltözetű, a lovak lábaig lecsügghető fekete posztó s a drága szövettel bevont, ezüsttel gazdagon kirakott koporsó erre mutatnak.

A másik kopott szekér két sovány, fakó posztóval leterített lovával s egyszerűen öltözött kocsisával a középosztály legalsóbb rétegéből viend halottat az örök nyugalom helyére.

Szomorú igazság, miszerént még annyira sem jutotunk az egyenlőség és testvériség fölötti nézeteinkben, hogy legalább akkor, midőn földi életünket befejeztük, midőn lemondva a földi multról, az égi jövőre kell hogy irányozzuk lelki szemeinket, ne a koporsó disze s a lovak száma, hanem a kísérők mennyisége tegyen tanúságot azon állásról, melyet az életben betöltöttünk, azon tiszteletről, melyet megérdemeltünk.

A két gyászmenet végighaladva a városon, a sírok honába érkezett; a gazdagabbat előzékenységgel, a szegényebbet csak úgy félvállról fogadta a sírásó; az elsőből több, a másodikból kevesebb borraivalóra volt kilátása.

Oh hogy a nagy tömeg, fájdalom, a művelt osztály nagy része is a pénz és állás szerint méri a tiszteletet, melylyel felebarátjainak, embertársainak tartozik.

A sírásó, miután gépiesen elvégezte dolgát, min-

den megindulás, a részvétnek legkisebb árnyalata nélkül nyujtá borraivaló után kezét.

A gyászkiiséret mindkét részről visszavonult, hogy a férjeik után siránkozó két özvegy szabad folyást engedhessen fájdalmának.

Szomorú kép áll előttünk.

Két ifju, élte virágában álló nő kesereg két egymás mellett álló fejfa előtt.

Egyikre e szavak vannak írva: nemesvári és erdővidéki gróf Örföldy Kázmér ő méltósága hamvainak.

A másik keresztben ez egyszerű név: Horthy Boldizsár.

Semmi sem hozza a sziveket oly közel egymáshoz, mint a közös öröm és közös fájdalom, ha nemes forrásból erednek.

A két szép özvegy földi örömének összes mindenségét látta a sírgödörbe sülyedni; mi természetesebb tehát, mint hogy a fájdalom és keserv által fogékonynya lett szívök egymáshoz közeledett.

Az alig egy évvel idősb, ki az egyszerűbb fejfára hullatá árvasága könyeit, fölemelkedve térdelő helyzetéből nemes nyíltsággal közeledett fájdalma ifjabb testvéréhez.

— Grófnő — mondá zokogástól megszagott hangon, — három év óta lakunk egy házban anélkül, hogy megközelítettük volna egymást. Boldogságunk napjaiban nem volt egymásra szükségünk. A közös vesztesség, az egyenlő fájdalom egyesítse lelkünket szomorúságunk napjaiban, hogy a ránk mért nagy csapást megosztva könnyebben elviselhessük.

Az ifjabb nő könnyben uszó bánatos szemét a szőlőre emelve, sokat mondó némasággal nyujtá jobb-ját feléje.

— Köszönöm asszonyom, — felelt, — nem jól mondám, — tevé gyorsan utána, — köszönöm barátnőm rokonszenves szavait. Igaza van önnek, támaszra van elhagyottságunkban szükségünk s mi egymást fogjuk támogatni. Én nem ismerem Önt, keresztnévét sem tudom, de sokat hallottam nemes lelkéről, szívjóságáról s eszerént kétszeres okom van szerencsét kívánni magamnak Ön barátságához, melyre, legyen meggyőződve, bizonyonla méltó leszek.

— Nevem Lenke — mondá búskomoly hangon a másik nő. — Boldogult angyalom oly édesen tudta kimondani e nevet — veté újra zokogva közbe — Barátságát köszönöm a grófnőnek s csak szójárának tekintem, midőn, mint mondja, csak ezután akar méltó lenni az enyémmre. Én grófnő, nyíltszívű, egyenes jellemű asszony vagyok s mint ilyen, megmondhatom Önnek, hogy csak ismert erényei tudatában közeledtem Önhöz. Midőn megszólítottam, tudtam, hogy egy más becsülésére érdemesek vagyunk. Ne lepje meg Önt grófnő, hogy férjem sirjánál ily nyugodtan beszélhetek. Nem a leghangosabb fájdalom egyszerre mind a legmélyebb. Ha mindent vesztettünk, mivel a földön bíránk; ha szebb jövőnk egész mezejét egy csapással tarrá tette a halál, három még mindig fennmarad, mely megóv a kétségbeeséstől s önföntartásra kötelezi a legárványban maradt halandót is. E három a tiszta öntudat, a mocsoktalan becsület s a közös emberiség iránti természetszerű vonzalom és szeretet. Boldog, ki hajótörése vészpillanatában a barátság mentődeszkáját megragadva, ha nem is a boldogság, legalább a nyugalom révpartjához ér.

— Folytassa Ön — szólt egészen elragadtatva a grófnő — folytassa kérem, nemes szavai máris enyhében hatnak szívemre a rokonok kötelességszerű vizsgálásainál.

— Most nem beszélhetünk tovább — felelt komolyan Lenke — máris türelmetlenkedni kezdenek kísérőink. Ég Önnel grófnő s a vigasz anyyala. Remélem, még ma látjuk egymást.

— Nem édes barátnőm — mor. lá amaz — én nem akarok most elválni Öntől. Érzem, szükségem van Ön nemes szellemére. Fogadja el kérem kocsimat, menjünk együtt vissza szomorú lakunkba. Mi bizonyosan legjobban megértjük egymást.

A két özvegy csakugyan egy kocsiban foglalt helyet.

Utközben Kamilla, — így hívták a grófnőt — elmondá Lenkének, hogy férje a dúsgazdag Örföldy grófok ivadéka volt; hogy a gróf atyja oly rosszul kezelte vagyonát, miszerént fiára már nagyon csekély része maradt az ősi roppant birtoknak; hogy

vagyoni állását rendezetlenül hagyta rá férje s hogy voltaképen tudomásával sem bír annak.

Lenke viszont tudatá új barátnéjával, hogy férje szegény nógrádmegyei földmivelő családból származott; hogy tanuló korában önszorgalmával tartotta fönn magát s ügyvéddé lön. Rövid frigyök alatt ernyedetlen buzgalmával nem csak szerény állásához mérve tiszteséges jövedelmre tett szert; de némi keveset meg is gazdálkodott úgy, hogy özvegye legalább napiszükségeit fődözheti belőle.

— Mit nevez Ön napiszükségnek, barátnőm? — kérdé gyöngéden a grófnő.

— Napi szükségnek nevezek egy szerény szobácskát a második vagy harmadik emeleten, melyben megvonhatom magam; a legegyszerűbb ételmezt s szerény, egyszerű, tiszta és csinos ruházatot, végre annyi szolgálatot, mennyire a lehető legcsekélyebb igényekkel okvetlen szükségem leszen.

— Mennyi jövedelemre van Önnek szüksége, hogy e valóban szerény igényeket betöltse?

— Mennyire lesz szükségem, azt majd a tapasztalás mutatja meg; de hogy 200 ftnál több évi jövedelemem nincsen, azt bizonyosan tudom.

— És ha ez összeg nem lenne elég?

— Akkor dolgozni fogok, hogy a hiányt pótoljam.

— Hová gondol Ön, — vágott szavába ámulattal a grófnő — Ön nem szokott dolgozni. Azután mit is dolgozhatik Ön olyat, mivel jövedelmét szaporítaná? Dolgozni mindig szoktam, a tétlenséget nem ismerem. Csak az lesz a különbség, hogy eddig azzal foglalkoztam, mihez kedvem volt, s ezután, ha a szükség parancsolja, azt kellend tennem, miért megfizetnek.

— De mit fognak mondani az emberek?

— Midőn kötelességet teljesítünk vagy jót teszünk, soha sem szabad mérlegelnünk, mit mondanak majd rólunk az emberek; erre csak akkor gondoljunk, ha a becsület ösvényének szélén állva, a megtántorodástól kell féltelnünk lépteinket.

— Értem Önt barátnőm — mondá a grófnő — és még sem értem. Annyit határozottan mondhatok, hogy én pénzért dolgozni nem is tudnék, de nem is akarnék. Meghálnék szegényletemben, ha boldogult férjem rokonai azt mondanák rólam, hogy Örföldy gróf neje példaul varrónővé lett.

A koci az újvilágutczában a két nő lakása előtt megállt.

Kamilla és Lenke karonfogva mentek föl a lépcsőkön s e naptól elválhatlan kebelbarátnőkké lettek.

(Folytatása következik.)

Zrinyi Ilona.

Munkács magas várában ül Zrinyi Ilona,
Körötte vérbiborban a tájék alkonya;
A karszék, mely nyugalmat fáradt testének ad,
Márvány pallóra ejti ruhája bársonyát.

Karszék előtt asztalka, aranyzott lábakon,
Asztal fölött kitérva nagy kapesos könyv vágyon;
A könyvet a magas hölgy csak most lapozta át,
S mintegy pihenve rajta nyugasztja hó karát.

Fürtös fejét a könyvről majdan fölemeli,
S felcsillog a könyücsepp, mely szép szemét teli!
Ilyen, midőn fenséggel, de fellegek közül
A nap megtört sugárral, az égen fölmerül.

S hosszan, sokáig néz még e nedves pillanat,
Még nedve, gyöngygyé fagyva, arczán alázsalad, —
Mert, melyet olvas a könyv, nagy dolgokat jegyez;
Dicső, de gyász családja gyász krónikája ez!

Olvassa *szép apjáról*, Szigetvár ostromát,
Hol honja veszni hagyta legelső bajnokát,
Ki húszezer törökkel raká körül a sírt,
Melyet dicső nevével a hír könyvébe írt.

De a ki, bár dicsőn halt, mint áldozat esék —
Mert a dicső dicsőre szűkkeblű törpeség
S vágytársi féltékenység irigy agyart fene;
És Zrinyi Miklós vesztét megérte ellene.

Nagy apja, György, öröklé Miklós erényeit,
De együtt örökölte irigyit, ellenit;
Országos harci híre, ajkán a nyilt szavak,
Wallenstein táborában szállakál voltak.

S a fővezér Prágában asztalt terít neki,
De *ételt* a hősnek éltére tette ki;
A németek vigadtak, folyt Rajna tűz bora;
De Zrinyinek utósó a szörnyű vacsora!

Olvasta *nagybátyjának*, más Miklós életét,
A nagy híru vitézét, a kedves dalnokét,
Ki észszél a tanácsban, fegyverrel a csatán,
Ki lantja zengzetével tündöklött két hazán.

S kit, még pápák s királyok méltatják érdemit,
Honn Montecuculinak ármánya elveszít,
S kinek akár a vadkan, akár csel ölte el:
Ártatlan ontott vére kiállt az égbe fel!

Olvasta, és érében megjégedett a vér:
Péter *tulajdon apja*, kit most a gyász sor ér;
Kit, mert a sérelemnek emelte zászlait,
Bécsnek ítélőszéke pallosalálra vitt.

Péterrel hullni látja s elveszni egyaránt
Anyjáról *annyabátyját*, a hősi Frangepánt,
S könyvét ejt és átkot mond a véres nap felett,
Mely a testvárcsaládnak ily rémes sirja lett.

Olvasta *első férje*, Rákóczy napjait,
S még egyszer átforgatja lelkének lapjait,

Hol régi csalt remények, nagyság s fény álma jár,
Vágyának egykor réve — most csak sirhalma már.

Hol sorsa szövedékén mint hosszú gyászfonal
Egy cselészövé napának vészjósoló képe áll, —
S csendes, szelid imát mond szegény Rákoczyra;
Báthory Zsófiáért könyezni nem bira!

A gyásznak nincs-e vége? s te sorsok hirnöke,
Sötét könyv, a kapocsfal, koporsó vagy-e te?
Nincs vége még a gyásznak, mert él még *zrinyi vér!*
S a könyv az érzekapocsfal még tápot egyre kér!

S még olvasott tovább is Munkácsnak asszonya,
Saját házában áll ott hanyatló alkonya;
Benn *második férjének* döböntő rajza van,
Egy háborított tenger, vész csapkodásiban.

Elhagyta a szerencse, elhagyta Tökölit;
Árulóvá lett rajta ember, szerencse, hit,
Török rabságban tartják őt, Bécsnek karjai,
S Munkács alatt — mi kell több? Karaffa agyui.

De rendületlen áll még a várnak kőfala,
Erőben és reményben áll Zrinyi Ilona;
Az ostromló seregnek ágyugolyója száll
S az uri hölgy székénél a bársonyban megáll.

„Nem szenvedett-e már meg, oh Isten, e család!
Mikor veszed le rólunk karodnak ostorát?“
Szólt s felriadt helyéről az ékes uri nő, —
Egy viharoktól sujtott, de büszke czedrus ő.

„A könyvet hagytam! kezemben a tollú,
Mit irjak még beléje, derű-e vagy ború,
Mit végzésed parancsol?“ — s a tollal szép kezén,
Áll, Istenétől várva, mi lesz a végzemény . . .

S megnyílik im az ajtó! Bécsből egy gyors követ
Öcséséről Boldizsárról ily hírrel érkezett:
„Öcséről Boldizsárról hírt hoztam asszonyom!“
„Szólj — mond a hölgy — ártatlan fogságát jól tudom.“

„Már nincsen börtönében! — mond tompán a követ! —
Sok év után igazság győzött a bűn felett;
De haj! mit ér az ifjan — öszültnek, hogy szabad?
Agyában örült lelke örökké rab maradt.“

„Isten ne hagyj!“ — kiált fel a hölgy s székébe hull;
Vélnéd egy szikla rendül a föld ingásítul.
„A legutolsó Zrinyi — szól s kínja iszonyú! —
Van-e kezében, Isten, több töviskoszorú!“

A gyászkövet kifordul, utána mind a fal,
Sápadtan és fehéren, beront egy ór s rivall:
„Mentsd meg magad s a mid van, kegyelmes asszonyom,
Elárult rőt diákok, a hűtlen Absolon!

S mit három éven által mint hős ótalmazál,
Munkács, utósó várad császár kezére száll;
Reád pedig és fiadra Bécsnek fogsága vár!“
S szólt még — midőn Karaffa előttök álla már!

„Karaffa e teremben! sokat mért rám az ég!
— Szólt megadásal a hölgy s fölegyenesedék —
Legyen, vezér, meghozva a legfőbb áldozat:
Vidd Bécsbe meg, mert úgy kell, meghódolásonkat.“

„Kötésünk áll — folytatja — én s népem hódolok,
S fiam kezesnek elmegy, többet nem adhatok . . .
A nő kitépi nektek kebléből gyermekét,
S ti — megnyitjátok érte férjemnek börtönét.“

Szólt s gyöngéd karokkal átfonja kis fiát,
Hosszan végig csókolja szép arczát, homlokát.
„Vidd most, vezér! de tudd meg — szólott! — hogy a helye,
Honnan kitépted, véres — s ez anyja kebele!“

S a könyv, az érzekapocscsal, újabb gyászszal telék,
(Hogy a gyász rajzolója, a toll, nem vérezek!)
A toll s a lap nem vérzik, de annál véresebb
A legnemesb hölgy szivén az oriási seb!

S harmadszor nyílt az ajtó — a hölgy sikoltva kél,
Tököli lép elébe, — most már mindent remél!
„A bécsiek szótartók; szabad vagy s újra itt!“
Kiált s férjére fonja mint repkény karjait.

„Szabad — ha úgy akarjuk — mint légben a madár,
Kit egyaránt löhet le vadász és vadkufár!“
Viszonz a férj sötéten s gúnygörcsösel ajakán. —
Földönfutókká lettünk; száműztek, Ilonám!

„Nincs hát egyéb számunkra csapásnál!“ szól a nő,
S áll megtompult érzéssel, dermedten mint a kő,
A nagynevű családnak utósó sirköve, —
A könyv utosó lapja nevével telve be!

S hajóra szált férjével, roncsolt hajó maga,
Melynek nehéz viharban ketté tört árbocza;
Melyen kötél, vitorlát széthasgatott a szél —
De érzezős keblében töretlen a sziv él. —

Rég sír takarja immár férjével Ilonát,
Szép Ázsiának földje nem bántja hült porát;
A könyv az érzekapocscsal itthon maradt nekünk,
Illik: szent borzalommal benn széttekintünk! . . .

GARAY.

Képek, a női nevelésről.

Rudolphi Karolin után.

HETEDIK LEVÉL.

Tehát még nem fél Ídád a sötétben? Elhiszem; hisz mit is látott vagy hallott volna mostanig, mire szorongást érezzen kis szíve, ha a homályban visszatér reá emlékezete? Bár e jótékony félelmetlenséget semmi ne zavarná, s minél tovább meg tarthatnád édes Emmám. *Ez a legnagyobb negatív jótétemény, melyet mint az elfogulatlan gyermeki tudatlanság tulajdonát, tiszteletben kellene tartanunk.*

Nem lehet azt el képzelnem, mi szerencsétlenné válhatik a gyermekkor szenvedélyes félelem s szorongások által, s mint elhomályosulhat a gyermek egész arany — hajnal kora. Magam vagyok a példa, kit e részben tanulságul felhozhatnék.

Derék atyámat igen korán elvesztettem, s így nem volt senki, ki nálam a félelem ellen dolgozott volna, mely miután egy fiatal rokon bátyám, különös kedvét lelte gyermeki szorongásimban, s borzasztóbbnál borzasztóbb dolgokat mesélt, annyira erőt vön rajtam, hogy végre már csak alig voltam öröme képes. Gyakran szinte meghalni szerettem volna, mert folytonos remegésben élni, türhetlennek tetszék. Vírágok s madarak, e legkorábbi kedves barátném, sőt maga a szép természet is hasztalan biztattak; minden fa s bokor mögött valami szörnyeteget képzeltem leskelődve. A csillagok, melyek előbb oly boldoggá tettek, most félelmesekké váltak előttem, mindenikben egy-egy üstököszt véltem látni, mely az ítélet napját

idézi elő. Szóval csaknem egész gyermekkorom minden öröme elenyészett. Végre győzött vidám természetem. Talán mivel, derült kedélytű emberek társalgása is, melynél véletlenül jelen valék, segítének más irányt adni lelkemnek. De még tizenhét-tizennyolcz éves koromban is küzdenem kelle ama hatások benyomásai ellen, mik csak igen sokkal később enyésztek el tökéletesen.

Örizz meg e részben gondosan kedvenczünket, édes Emmám! kiméld meg szívet ily küzdelmek s szorongásoktól, miktől, hogy szabadulhasson, annyi erőfeszítést igényel. Vannak dolgok, melyektől minden esetre félni kell; de a félelem ezen időszakának Ídánál még nem szabad beállania. Azon legkevésbé aggódjál, hogy e félelmetlenség által túl merészsé és vállalkozóvá válhatnék kis leányod. Legyen mostani szent félelme csak az, ha téged lát elégületlennek. Ó, hisz eljő, hol ama láttatlan hatalom borzalma, mely egész természetét mozgatja, lelkét tisztelettel fogja áthatni. Most benne csak a szeretetnek szabad élnie, ez az egyetlen szellem, melynek titokteljes nyelvét értenie kell; ez az egyetlen, mi az isteni szikrát felkölti az emberben.

Ha majd kissé megnő — például harmadik évében — akkor figyelmeztetheted őt a parton a hullámok mormogására, a fenyvesek suhogására, s a távoli mennydörgésre. Ünnepléses megszólalásod: **Hal- lod Ída, mennydörög!** vagy, hallod, mint suhog; bizonyosan figyelmezővé teszi. S ha ilyenkor kissé szo-

rongva simulna hozzád, akkor tudhatod, hogy a láttatlan hatalom behatott lelkébe. Istenről nem szükség korán beszélni neki. Ama szent félelem, a láttatlan iránt, s a bensőség, melylyel rajtad függ, legyen első vallása. Ha a közel mennydörgés túlságos szorongást költene benne, egy nyájas pillantásod fel, s e csendes szó: Atyánk a mennyben! mely talán öntudatlanul hangzik ajkaidról, meg fogja nyugtatni a kis szívet. De ennél többet még nem kell hallania. Ily szavak, vagy csak pillantások is szikraként hullanak a fiatal kedélybe, s néha csak későn gyujtanak, de elsoha nem vesznek.

Tehát épen első éve utolsó napján örvendeztetted meg Ída e tisztán kiejtett szavakkal: kedves anyám? s már megkisértgeti nagybátyját, s bácsit is mondani? Ez kedves lehet! Nem sokára eljövök, s megtanítom őt Sára nénit is mondani, ő mi sok mindent össze fog

majd Sára néni csevegni velem! — Mesélj neki addig felőlem. Mielőtt egy hó elmúlik, nálatok leszek.

Szinte gyermekesen örvendek ez utazásnak. Éljen boldogul! Gyakorold addig a beszédben minél jobban kedvenczünket. Nagyon kíváncsi vagyok mennyire megye részben tizenöt hónapos koráig. Ha nem beszélne tisztán, a felett legkisebbé se aggódjál. Vannak gyermekek, kik második évök betöltése előtt semmit nem beszélnek, bár tökéletesen bírnak minden beszélő képességgel, de kikenél egyáltalán véve minden későbbben fejlődik. Azt bizton hiszem egyébiránt, hogy Gertrudot nem mulasztod el figyelmeztetni, tanítaná ő is vigyázva, csendesen tisztán kimondva minden szót, Ídát beszélni, s a gagyogó gyermek után valamiképp ne gagyogjon, hogy az oly tökéletlen gyermeknyelvet azért, mert oly bohón s még is kedvesen illik a kicsikének, tovább megtarthassa. Ég áldjon kedves Emmám!

Miveljük s nemesítsük gyermekeink izlését.

A szónál a példa mindig hatásosabb a fejlődő lélekre, s így arra nézve, hogy a jó izlés nemesíteni s mivelni képesek legyünk, főfigyelmünket fordítsuk, hogy mindenben, mi a gyermeket környezi, sőt egész háztartásunkban, meg legyen a jótékony harmonia, mely nélkül nem képzelhető boldog és szép csatládélet.

Szokjanak a gyermekek csinnal, izléssel, bár a lehető egyszerűséggel, öltözni, fordítsanak gondot hajúkra, fogaikra és körmeikre, — tartsák tisztán s kiserítsék meg magok rendezni kis szobájukat, — rendezzék a tárgyakat saját izlésük szerint — szokjanak csinos íráshoz, tartsák könyveiket tisztán, — s ne tujenek port — mocskot — vagy rendetlenséget sem magukon, sem a legcsekélyebb tárgyon, mire gondoskodásuk terjed.

A jó izlés alapja: a rend és tisztaság szeretet, mely aztán finomodva, könnyen nemesülhet.

Minden olvasmányt, képet, s zeneművet megválasztva adjunk a gyermek kezébe, hogy öszhangzó legyen a hatás mely a fiatal lélekre árad, még az anyja

tanácsaival is. Mert a harmonia zavarását, mely a gyermeket környezi, óvatosan kerülnünk kell; minél öszhangzóbb szellemerő hatása fejleszt a szívet, annál biztosabban remélhetjük, hogy a jó és szépben meg fog szilárdulni.

Arra különös gondot fordítani, mindenek fölött czélszerű e részben, hogy soha, egyetlen alkalommal se mulasztjuk figyelmeztetni a gyermeket, hogy a szépet, mely útjába esik, vegye észre. Legyen az dal, madárhang, vagy olvasás közben felmerülő szép gondolat, — legyen bájoló kép vagy csak egyes mezei virágszál, szoktassuk érzékeit éberségre, hogy fedezze azonnal föl, s örvendjen s élvezzen egész szívéből.

Hisz mi volna ez élet, s mi enyhítené keserveit, ha nem a lélek nemesebb élvezetei? — De ha elmulasztjuk annak idejében mivelni gyermekeink izlését, vajmi szomoruan tapasztaljuk majdan, hogy késni e tekintetben csaknem annyit tesz: mint megfosztani őket ama magas, szent gyönyörök csiráitól, miket Isten vigasztalásul oltott minden nemesebb emberi kebelbe.

Vachott Sándorné.

Kis gyermekimák.

REGGEL.

Igaz jó Istenünk
Imánk hozzád felszáll,
Hogy e szép reggelre
Minket felvirasztál.
Esdünk, viselj gondot
Gyenge életünkre;
Téged dicsőítve
Végződjké napunk be.

ESTVE.

Édes atyánk! hála neked
Az eltöltött jó napért,
Hogy ezen idő folytában
Semmi bánat-baj nem ért.
Kérünk, óvj meg ez éjjelen
Ó légy védkaroddal jelen.

Vörös Ester.

A lovagok.

Mese.

Kis gyermekek számára.

A kis Erzsike anyja ölében ült az ablaknál. Kinzegettek mind aketten, s doboltak újjjaikkal az ablaktáblán: Tradra, tradra, tradra! Ki jö itt oly nagy robogással? öt pompás lovag mint látszik. Az anyja így szól: ó kedves kis lovagjaim, jertek jó kis leányomhoz, s meséljétek el neki, mit láttatok a távolban; Erzsike nagyon szívesen hallja a szép történeteket.

Erre a lovagok a kapuhoz köték lovacskáikat, s betértek a szobába. Meghajlánek az anyja és gyermek előtt, leültek, s így kezdett beszélni az első: Engem hüvelykének hívnak, s jól ismernek mindenfelé, mert én a föld valamennyi országot bekalandoztam. Utazásomban nem rég egy kis gyermeket látték, ki oly gyöngéd volt, mint Erzsike, s egy ringázó hajón játszott.

Ezen hintázta magát jobbra-balra a nélkül, hogy a mélységbe esni félne, mert a hajócska anyja öle volt azon ringassák magukat a gyermekek oly örömet!

Igy szóló hüvelyke, s aztán leült. S most fölállt a másik lovag: Engem mutató újjnak neveznek. Én is láttam utazásomban ama gyermeket, de akkor anyja lábainál játszott homokkal s kövecskékkel. És azon hitben, hogy drága köveket s kincseket bír, mind oda hordta anyjának — hisz a gyermekecskék oly szívesen adakoznak.

Most fölemelkedik a harmadik lovag, ez jó hosszú legény vala, s így szól: Engem középső újjnak neveznek. Én is láttam azt a jó kis gyermeket. Már egészen fáradt volt a játéktól; anyja karjára emelte tehát s szeliden ringázva így dalolt: „Itt biztosan pihiensza melegen — hisz anyád oly szívesen hordoz!”

Erre elhallgatott. S most a negyedik lépett elő; ez arany karimát viselt: Midőn én láttam utamban a gyermeket, anyja gyöngéden vitte őt ágyacskájába, s betakarta, egész az arany firtös fejceskéig; aztán letérdelt, s így imádkozott Istenhez: Ó védelmezd kedves jó gyermekemet, hisz te oly szívesen örzöd a kicsinyeket!

Most Erzsike a legkisebb lovagra nézett, s kérdezé: Tudsz te is mesélni kicsike?

A kis újjacska intett és így szóló: Mint a fivérek legkisebbike, könnyebben elrejtőzhetem azoknál; oda lopóztam tehát az alvó gyermek fejpárnájára s meglestem rózsza arczocskáját. Édesen mosolygott szenderében:

Mert anygalkák játsztak álmában vele,
Karácsonfa csemegét hullattak le,
S azt szívesen veszi a gyermek!

Erre aztán tova száguldott az öt lovag, de Erzsike megcsókolta anyja kezét, mert az ő újjai voltak a kis lovagok, kik ily szép történetet mesélének.

Gyermekjátékokról s időöltésekről.

Fröbel Frigyes, mint valódi tekintély, így szól a játékról: „A játék a gyermekségi fejlődés legmagasabb lépcsője, mert az a visszatarthatlan szükségből származott szabad tevékenység benső ábrázolata. E lépcsőn az a legtisztább szellemi termék, s egyszersmind elő- és utóképe az egész emberéletnek, épen mint a természetének. Azért eszközöl örömet és elégtételt, — minden jónak forrása a játékban fekszenek. A gyermek, ki egész a testi fáradásig, kitarólag képes játszani, bizonyonyal derék, kitaró s önfeláldozásra kész emberré válik.

A gyermekkor játékaik nem pusztán játékok, — komoly jelentőség azoknak alapja. Az ember jellemzi magát azokban, legfinomabb hajlamaival, s benső erkölcsösségével. Ha a gyermek játékaiban sértetik, ezen szívleveleiben jövő lételének, úgy az az egész ember kiképzésébe vési magát.“

Általában oly kevésbé ismertetnek el a játékok s időöltések jelentőségei, s épen azért oly alárendeltnek s czéltalannak látszik csupán azért, mivel az

által felnőtt emberek is nem nyerhetnek táplálatot s fejlődést, s ők, nem számítva személyes szeretetök — s részvétöket a gyermek iránt, ki gondviselésökre bizaték, csak idővesztésnek tekintik, ha velök játszva foglalják el magukat.

Hogy a gyermekség kívánatinak megfeleljen, s egyszersmind tekintettel a szülők- s nevelőkre is, rendezte Fröbel a gyermekszoba határai közt a mind eddig létező játékokat, tanulságos s minden tekintetben alkalmazható- s mulattató egészszé.

Fröbel játékszeri egyszersmind gyökerei a gyermekkertnek.

Minden játék tisztán emberi oktatást s képezést foglal magában. A keresztülvihető játékok összege összefüggő egészet képez, magát különösen magyarázva, s kiegészítve.

A játékfoglalkozások körülveszik egész birodalmát a még található látképezésnek, azok alapjai minden további képezői amiveltségnek és tanulmányozásnak a tanodában és az életben.

Azok czélozzák, a gyermek természeti és élet fel-fogását, vallásos eszmélődését, a nagy mindenség ben-ső összefüggésének elismerésére nézve.

Az ülő játszó gyakorlatokat, mozgást igénylő já-tékok váltják fel, mely főeleme a Fröbelféle tannak, főfoglalkozása a testi fejlődésnek és erősödésnek.

Mi is megkísértjük a játékok bemutatását, miken azonnal észrevehető, mint fejlődik egyik a másikból. Miután azonban az anyag túlságosan gazdag, kénytele-nek leszünk a legnagyobb korlátoltságra szorítkozni. Hiszen talán nem is volnánk képesek a tanmódot ki-merítőleg megmagyarázni, de reméljük mind a mel-lett, hogy a figyelmes olvasónak kezébe adhatjuk a vezérfonált.

Még azt bevégzésül ide kell mellékelnünk, hogy Fröbel nevelési rendszerének egy anya irányában sincsenek túlságos követelései, bármely osztály-hoz tartozzék is. Tana begyakorlása által mindenik képessé válhatik a játszómódot a gyermek javára for-dítani.

Fröbel saját szavai egy töle tanácsot kérő anyá-hoz itt épen alkalmas helyet foglalhatnak el :

„Kövesse ön saját szive és lelke tanácsát. Bár az élet előítéletei és szokásai gyakran mélyen megrendítik eléktelenítik s gyöngítik, a hü anyai ke-bel végre még is többnyire feltalálja az igazit, vezet-ve az összehasonlító figyelés által magában és maga körül.

Arany mondatok.

Külföldi remekírók után.

A házasság minden tenyészetnek kezdete s tető-pontja, — a durvát megszelidíti, s a miveltnek alkalmat nyújt szelidsége gyakorlatára. Feloldhatlannak kell lennie, mert annyi boldogságot nyújt, hogy az egyes szerencsétlenségek még csak szót sem érdemel-nek mellette. De mit is lehet szerencsétlenségről be-szélni! Türelmetlenség az, mely az embert időről idő-re megrohanja, s ilyenkor aztán tetszik neki magát szerencsétlennel érezni. Engedje csak elmulni a pillanatot, s boldognak vallja magát ismét, hogy ez egy,

oly régen meglevő még áll. A váláshoz nem is igen létezhet valódi ok. Az emberi állapot oly magas fáj-dalmak s örömök közé állittatik, hogy épen nem lehet kiszámítani, mivel tartoznak egymásnak a házások. Végtelen tartozás az, mely csak az örökkévalóságon át rovatathatik le. Kényelmetlen lehet néha, azt elhi-szem, de épen az a jó. Nem élünk-e lelkismeretünk-vel is házasságban, melytől gyakran szintén szeretnénk szabadulni, mert kényelmetlenebb, mint akár egy férfi akár egy asszony valaha lehetne. *Goethe.*

Női ismerettár.

Arany János; a magyar népnek, Vörösmarty és Pe-tőfi társaságában, legkedveltebb, szívhez szólóbb költője, — valódi népköltő, nem azon értelemben, (saját szavaival élve) hogy elvegyüljön a durva nép között, hanem, ki megtanulta a legfelsőbb költői szépségeket is a népnek élvezhető alak-ban adni elő, — született a tős-gyökeres magyar nép egyik ősi fészkeben, egyszerű földműves szülők nádfedeles kunyhó-jában, N. Szalontán, Biharmegyében 1817. évi martius első napjaiban. Atyja György, anyja: Megyeri Sára, istenfélő vallásos, bibliaolvasó, tiszta eszű s erkölcsű emberek voltak, valódi ép példányai azon romlatlan őfajnak, melyre oly gyakran akadunk még a tiszántúli magyar községekben. Já-noska egyetlen élő fiok lévén a már öregecske szülőknek, sze-retetük egyetlen tárgya, s egyetlen reményük, örömük és az élet bajai közt vigaszuk vala egyszermind. Értelmes, irástu-dó, sőt kicsit diákos atyja már otthon megtanítá olvasni, s midőn tanodába került, már első lehetett osztályában szerzett előismereteinél fogva. A szalontai több osztályu tanodában kitünő sikerrel haladt, s bámult csudagyermek, és szülői ke-vélyesége volt; mohó vágygyal nyelvén el minden könyvet, mely kezébe került, különösen a verses históriákat s a sok-szor átoltvasott bibliát. 1833-ban a költői osztályba jutván el, halomra gyűlt verset írt, és egész Szalonta ismerte a tanítók által magasztalt kis poétát. Iskolai tanítóinak utmutatásait s szerény könyvtárait szorgalmasan felhasználván a római clas-sicusokat nemcsak olvasta, de tanulmányozta is; a magyar

írók közül csak azokra terjedt ki ismerete, kik Szalontán s a debreczeni collegiumban akkor napi renden voltak, Dugonics történeti regényeire, Tasso, Milton s Voltairenak Tanárky, Bessenyei, Péczeli által eszközlött fordításaira. Az új iskolát csak alig ismerte az Auróra egyik évi folyamából, a debre-czeni „Lant“-ból, és az elején inkább idegenítőleg mint von-zólag hatott rá. Szalontai tanpályája vége felé ugyanott se-gédtanító is volt alig száz váltó forint évi jövedelemmel, hogy szegény öreg szülőt további költségtől megkímélje; 1834-ben előbb Debreczenbe, s ott meg nem élhetvén, marciusban Kis-Ujszállásra ment iskolatanítónak, hol a német s francia nyelv elemeivel megismerkedvén, Török Pál, akkor ottani rector tartalmas könyvtárában gazdag tápot nyert szellem-nek, s megismerkedett az új iskola költőivel, Schillert először olvasta, s az Aencisből egy pár éneket fordított hexamete-rekben. Itt szerzett néhány forintjával s jó ajánlatokkal el-látva ment vissza Debreczenbe, hol most már jobb helyzete volt; de a 19 éves ifju unni kezdé az iskolai egyhangúságot, s kalandos életpályákról almodozott. Megállapodott eszmék s életterv nélkül, csak szilaj vágyaktól korbácsoltatva, hagyta el a debreczeni főiskolát, hogy oda többé soha vissza ne tér-jen, s festő, vagy színész, vagy más kitünő legyen. Az élet iskolája csakhamar kiábrándítá a tévutakon járó, és néhány hónapi inséges vándorlás után, 1836 nyarán megtért az ősi egyzszeri tűzhelyhez Szalontára. Atyját, a szeretett öreget, megvakulva találta; anyját a cholera ragadta el; most már

szent feladatának tekinté a gyámoltalan öszt el nem hagyni s hiven ápolni. Szalonta községe s egyháza részvétellel kísére, egykori „kis poétája“ sorsát, ki nem sokára az ország nagy poétája leendett; s előbb, 1836-tól 39-ig iskolai segédigazgató (conrector), 1840 óta pedig városi aljegyző lett, s megházasodott. Most a mi költőnk, lemondva minden dicsvágyról, kizárólag jegyzői hivatalának s családi boldogságának élt; azonban olvasgatni meg nem szűnt, s tisztultabb izlése jó uton vezeté. Shakespeare, bár ekkor még csak német fordításban, Homérét eredetiben, bár a nyelvvél küzdve, — francziául nem csak Telemachot s Floriánt, de már Molieret is nagy élvezettel olvasá. Pár évig tartó köznapi élet után, melyet azonban boldog szerelme fűszerezett, 1842-ben vettek ismét vágyai magasra törő irányt. Szilágyi István, a debreczeni collegium egyik legműveltebb növendéke, ki több ízben nyert a Kisfaludy-társaságtól s m. akademiától jutalmakat pályaműveivel, Szalontára jöven iskolaigazgatóul, ezen barátjának s asztaltársának lelkesítő példája s fáradsatlan unszolásra vezette vissza Aranyunkat azon pályára, melyen pár év múlva annyi dicsőséggel kezdé járdalni. Fordítá Sophocles Philoctetesét, megtanult angolul, eredetiben olvasta Shakespeareat, sőt le is fordítá ennek „János király“át jambusokban. 1843-ki hivatalos utja Pestre s Bécsbe, felkelté vágyait, kiterjeszté látókörét. Az Életképekben megjelent tőle „Egy falusi beszély.“ 1845-ben kezdé írni „Az elveszett alkotmány“ című vig epost, hogy a megyékben itt-ott mutatkozó vad kicsapongások, ezen nemzeti véset feletti boszúságát kiöntse, s ime, a Kisfaludy-társaság épen ekkor tűzött ki 25 arany díjt egy hazai tárgyú vig éposra. Arany ezt a sors intéésének vette, s elkészített művét pályázni küldvén, a jutalmat csakugyan megnyerte. Ezen siker által felbátorítva, a Kisfaludy-társaság 1846-ban kitűzött jutalmára, mely költői beszélyt kívánt valamely, a nép ajkain élő történeti személyről, — 1846 nyarán írta „Toldit“, mely a 15-ről magok a meglepett bírák által 20 aranyra emelt díjt a Kisfaludy-társaság tagjai közt, nyerte meg, s a költő híret megalapítá. Petőfi, kit ezen ősi zamatu, meglepő erejű és szépségű költemény elragadott, irigység nélkül ment Szalontára keblére szorítani keble rokonát, a vele egyenrangú lélek s tehetség egyszerű és szerény gazdáját. Most már örömmel haladt a nemes pályán, s elkészíté Toldi estéjét, Murány ostromát. A nagyidai czigányokat, ez utóbbiakban oly nyelvet akarván megkísérteni, mely az irodalmi s népies nyelv közt mintegy közepet tartson, erős legyen, de ne czikornyás, — és elhinté a lapokat és zsebkönyveket kisebb költeményeivel, azon történeti s népies balladák, melyeket most már mindenki ismer a hazában, azon népdalokkal s magas és mély ábrándokkal s életbölcseséggel tömött didacticus költeményekkel, mik őt mind együtt véve, első rangú világköltővé emelik. — 1848 februárján a Kisfaludy-társaság által taggá választatott; azután mint a nép legkedvesb költője, a Vas Gereben által szerkesztett „Népbarát“hoz szerkesztőtársul hivatott, de ezt nem fogadtá el, bár neve is a vállalat homlokán ragyogott. 1849 tavaszán a belügyministeriumban fogalmazóvá neveztetett, de ugyanazon év júniusán már visszatért ősi fészkebe Szalontára, hol egész addig visszavonult magánéletet élt, míg 1851 őszén a nagykovársi reform. gymnasiumhoz nem hivatott tanáru, hol egész 1860-ik év október haváig tanította a latin nyelvet s irodalmat. A forradalom utáni korszakban írta legszebb költeményeit, azon halhatatlan népies balladák nagy részét, melyek által e költészetnemnek ha teremtője nem is, de valóságos új-

teremtője lett; mind : Zács Klára, Mátyás anyja, Rozgonyiné, Szibinyáni Jank, Ágnes asszony, sat.

Arany a legegyszerűbb, szerényebb, szelidebb, de egyszerűsmd a legszilárdabb jellemű s elveiben legkövetkezetesb egyéniség; vallásos, becsületes szülői házában, hol soha könyvelmű szó nem hallatott, hol vidám játszótársak larmája nem zöngött, benne is korán kifejtett a mély vallásos hajlam, a csendes komolyság és magába vonultság, mely csak ritkán s csak bizalmas baráti körökben nyílik meg a derült kedvnek, s nemesb tréfának. Imádója hazájának, s e haza romlatlan, ép lelkű népének, példás szerető férj és atya, hü és melegen ragaszkodó barát; bir mindazon éreynyekkel, melyeknek felkent apostola, édes ajku hirdetője költeményeiben, ezen őse-rejű, zamatos, gazdag kiömléseiben egy érenyt, hazát, szabadságot melegen szerető magas és nemes szellemek, mely most a derült déli napfény teljes sugáiraiban, majd a bús-komoly melancholia andalító holdvilágában ragyog; de olykor a humortól sem idegen. — Arany Jánosnak valóban színarany költészetét illetőleg több széptani értekezés jelent már meg irodalmunkban, nevezetesen : Erdélyitől (Szépirodalmi Szemle, Pest, 1847. 2-ik félév); Keménytől (Divatosarnok, 1853); Gyulaytól (Tanulmány és polémia, Pest, 1855). Mindegyikben az elismerés és tisztelte hangját olvassuk. — Arany Petőfivel együtt, legnagyobb képviselője irodalmunkban azon mozgalomnak, mely „népies“ név alatt ismertetik, és sokaknál rosra fajzott, de e két nagy genius által egész tisztaságában képviseltek, a nyelvet új formákkal gazdagítá, eredeti sajátosságaihoz visszavezeté, a költészet új fajait teremté, s az irodalmat közebb hozta az élthez, annak hatását emelé s terjeszté, az olvasó közönséget egészen új néposztályokkal nevelé, s így sok oldalról a legjótékonyabban hatott. — Aranyt, mint epicust, ballada-író s lyricust egyaránt jellemzi a mélység, antik egyszerűség, plastikai erő, zamatos, érteles és egyszerűsmd bájos nyelv, s a formák tökéletes szabatosága. A nyelv és rythmus senkinek sincs inkább hatalmában; Arany János egy színvonalon áll e tekintetben Vörösmartyval s Petőfivel; az eredeti népyelvből pedig ő merített legtöbbet, — többet a másik kettőnél is. Arany nem elegans költő, nem eléggé ragyogó, s könnyed a divatos teremek számára, melyek izlését talán bántja itt-ott a túlságos erő, hűség s igazság; — de annál inkább átment a nép vérebe s velejébe; melynek nyelvén s gondolkodás-módja szerént senki sem tud oly hatalommal szólni, zengeni, mint ő.

Ujabbán megválasztatott Vörösmarty helyébe akadémiai rendes tagnak, s 1860-ik év őszén Pestre költözött családjával együtt, hogy itt a Kisfaludy-társaságnál is megkezdje működését s a „Szépirodalmi Figyelő“ szerkesztését átvegye.

Jelen mozgalmaink között kevesebb figyelmet fordít a közönség általában a szépirodalomra mint ohajtható volna, de Arany János lapja még ily időkben is kivételt, teljes részvétet érdemel, hisz arra, hogy ő is működjék a hírlapirodalom terén már régen nagy szükségünk volt, s midőn végre elér-tük, hogy itt legyen, ne mulasztjuk méltányolni a jótéteményt.

Lapunk mult száma a szerkesztő betegsége folytán késett el. A jövő szám szerdán fog megjelenni.

Szerle.

Felelős szerkesztő Vachott Sándorné.